

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 453

**Ekonomia środowiska
i polityka ekologiczna**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Agata Wiszniowska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-620-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	9
------------	---

Część 1. Perspektywy oraz wyzwania ekonomii środowiska i zasobów naturalnych

Kazimierz Górka, Agnieszka Thier: Gospodarka nieformalna w Polsce i na świecie / Informal economy in Poland and other countries.....	13
Kazimierz Górka, Marcin Łuszczak, Agnieszka Thier: Kierunki rozwoju ekonomii środowiska i zasobów naturalnych / Trends in the development of economics of environment and natural resources	25
Ryszard Janikowski: W kierunku ochrony środowiska 4.0 / Towards the 4.0 environment protection.....	38
Hanna Kruk: Problemy gospodarowania środowiskiem przyrodniczym w regionie Zalewu Wiślanego / Problems of nature management in the Vistula Lagoon region.....	51
Władysława Łuczka: Stan badań nad rolnictwem ekologicznym w Polsce / The state-of-the-art in ecological agriculture research in Poland.....	64
Katarzyna Smędzik-Ambroży: Rolnictwo w rozwoju zrównoważonym UE / Agriculture in the sustainable development of the EU.....	77
Agnieszka Sobol: Kategoria dobra wspólnego w zrównoważonym rozwoju miast / The category of the common good in sustainable development of cities.....	87
Andrzej Sztando: Wykorzystanie i ochrona zasobów środowiska naturalnego w ponadlokalnej perspektywie zarządzania strategicznego rozwojem lokalnym małych miast / Utilization and protection of environmental resources in supra-local perspective of local development strategic governance of small towns	96
Wiktor Szydło: Światowy kryzys żywnościowy a koncepcja rozwoju zrównoważonego / Global food crisis vs. the concept of sustainable development ..	116
Paulina Szyja: Istota, zakres i praktyka kształtowania gospodarki okrężnej / The essence, scope and practice of development of circular economy	131
Jerzy Śleszyński: Nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym i ich miejsce w ekonomii / Economics and irreversible changes in the environment	142
Konrad Turkowski: Własność i zarządzanie jeziorami a problem ich zrównoważonego użytkowania / Ownership and management of lakes and the problem of their sustainable use	153

Część 2. Problemy regulacji i korzystania z zasobów środowiska

Bartosz Bartniczak: Wpływ programów pomocy publicznej na wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju / The impact of state aid schemes on the implementation of sustainable development concept	169
Bartosz Fortuński: Polityka energetyczna Unii Europejskiej – 3×20. Diagnoza i perspektywy w kontekście zrównoważonego rozwoju / EU energy policy of 3×20. Diagnosis and perspectives in the context of sustainable development.....	179
Alicja Małgorzata Graczyk: Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych na Dolnym Śląsku / The use of renewable energy sources in households in the Lower Silesia region.....	190
Andrzej Graczyk: Zmiany wsparcia publicznego na rynku energii odnawialnej / Changes in public support for the renewable energy market.....	199
Karol Kociszewski: Oddziaływanie rolnictwa Unii Europejskiej na zmiany klimatyczne i jakość wód / The impact of the European Union's agriculture on climate change and water quality	209
Piotr Komoszyński: Mechanizmy wsparcia odnawialnych źródeł energii w Polsce do 2020 roku / Mechanisms for supporting renewable sources of energy in Poland to 2020.....	218
Piotr P. Małecki: Podatek od wydobycia niektórych kopalin jako jeden z rodzajów podatków ekologicznych / The tax on certain mineral extraction as one of the environmental taxes types	226
Monika Michalska: Edukacja ekologiczna jako niezbędny element kształcenia na studiach wyższych / Environmental education as an essential part of educating at universities	235
Jadwiga Nycz-Wróbel: System ekozarządzania i audytu (EMAS) jako dobrowolny instrument realizacji proaktywnej polityki ochrony środowiska – motywy wdrożenia systemu w polskich przedsiębiorstwach / Eco-management and audit scheme as a voluntary instrument for realization of proactive environmental policy – motives of the implementation of EMAS system in Polish enterprises	247
Michał Ptak: Skuteczność podatków ekologicznych z punktu widzenia polityki klimatycznej / The effectiveness of environmental taxes from the point of view of climate policy	259
Ksymena Rosiek: Opłaty od powierzchni uszczelnionej jako instrument zrównoważonego zarządzania wodami opadowymi i roztopowymi / Impervious surfaces fees as a tool of sustainable rainwater management..	270
Bożena Ryszawska, Justyna Zabawa: Transformacja energetyczna gospodarki Niemiec / Energy transition in German economy	282

Natalia Świdyńska, Agnieszka Napiórkowska-Baryła, Mirosława Witkowska-Dąbrowska: Determinanty rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarach chronionych / Determinants of socio-economic development in protected areas	291
Grażyna Wojtkowska-Łodej: W kierunku budowania gospodarki niskoemisyjnej w Unii Europejskiej – działania w obszarze energii i klimatu / Towards building low-carbon economy in the European Union – actions in the area of energy and climate	300
Wojciech Zbaraszewski: Opłaty jako źródło przychodów parków narodowych / Fees as one of the sources of revenue of Polish national parks	312

Wstęp

Ekonomia środowiska i zasobów naturalnych jest dziedziną (częścią składową) ekonomii, w której ramach bada się statyczne i dynamiczne uwarunkowania podejmowania decyzji dotyczących wykorzystania zasobów i walorów środowiska przyrodniczego. Powstała w wyniku współczesnego kryzysu surowcowo-energetycznego oraz internacjonalizacji (globalizacji) degradacji środowiska, co oznacza, że wspomniane wybory są dokonywane w warunkach coraz bardziej odczuwalnej ograniczonej dostępności zasobów.

Optymalizacja wykorzystania zasobów środowiska – jako jeden z kluczowych problemów ekonomii środowiska – implikuje potrzebę stworzenia określonych ram instytucjonalno-prawnych. Miałyby one ograniczyć negatywny i stymulować pozytywny wpływ działalności ekonomicznej i społecznej na dostępność i jakość szeroko rozumianych zasobów naturalnych. Polityka ekologiczna, w której ramach formułuje się i wdraża owe działania, jest realizowana w skali globalnej, regionalnej, makroekonomicznej i lokalnej. Niniejsze opracowanie ma na celu wskazanie współczesnych trendów zmian jej podstaw teoretycznych, a także charakterystykę wybranych obszarów działań realizacyjnych.

Pierwsza część tomu poświęcona jest perspektywom oraz wyzwaniom ekonomii środowiska i zasobów naturalnych. Dotyczy to zarówno kierunków jej rozwoju w wymiarze teoretycznym, jak i odniesień do współczesnych problemów ekologicznych, społecznych i ekonomicznych w skali globalnej, makroekonomicznej i lokalnej. Szczególną uwagę zwrócono na ich wagę w rolnictwie – sektorze o kluczowym znaczeniu dla zaspokajania podstawowych potrzeb człowieka. Odniesiono się również do zrównoważonego wykorzystania zasobów na obszarach miejskich oraz do wybranych zagadnień związanych z ochroną środowiska w skali lokalnej.

Druga część obejmuje problematykę regulacji i korzystania z zasobów środowiska, kluczową w polityce ekologicznej. Skoncentrowano się na trzech obszarach: realizacji tej polityki w wybranych sektorach gospodarki, stosowania wybranych grup instrumentów i działań o charakterze horyzontalnym, dotyczących większości przejawów aktywności ekonomicznej. W pierwszym obszarze sektorem, na który zwrócono szczególną uwagę, jest energetyka, zwłaszcza oparta na wykorzystaniu zasobów odnawialnych. Odniesiono się również do powiązań polityki klimatycznej i gospodarki wodnej z polityką rolną. Drugi obszar opracowania obejmuje wyniki badań dotyczących stosowania opłat i podatków ekologicznych oraz systemów zarządzania środowiskowego w Polsce – w odniesieniu do różnych dziedzin działalności gospodarczej. Trzeci obszar dotyczy edukacji ekologicznej i problemów związanych ze stosowaniem pomocy publicznej w ochronie środowiska.

Dla wyboru odpowiedniej polityki ochrony środowiska w kontekście znalezienia kompromisu pomiędzy dążeniem do maksymalizacji użyteczności (zysku) a koniecznością ochrony zasobów przyrodniczych istotne znaczenie mają: skuteczność, efektywność i sprawiedliwość. Prezentowane artykuły powinny stanowić wkład do dyskusji nad ewolucją ekonomii środowiska i działań praktycznych (formułowanych na szczeblu Unii Europejskiej oraz na poziomie państw członkowskich) w kontekście spełnienia tych kryteriów. Byłby to przyczynek do odpowiedzi na wiele współczesnych wyzwań gospodarczych, społecznych i politycznych, zwłaszcza w aspekcie rozwoju trwałego i zrównoważonego.

Agnieszka Becla, Karol Kociszewski

Piotr P. Malecki

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
e-mail: maleckip@uek.krakow.pl

PODATEK OD WYDOBYCIA NIEKTÓRYCH KOPALIN JAKO JEDEN Z RODZAJÓW PODATKÓW EKOLOGICZNYCH*

THE TAX ON CERTAIN MINERAL EXTRACTION AS ONE OF THE ENVIRONMENTAL TAXES TYPES

DOI: 10.15611/pn.2016.453.19

JEL Classification: H23

Streszczenie: Artykuł poświęcono, wprowadzonemu w kwietniu 2012 r., podatkowi od wydobycia niektórych kopalin. Głównym celem artykułu była ocena kształtowania się wielkości wpływów pochodzących z tego podatku w okresie 2012-2015 na tle innych podatków ekologicznych. Przy jej sporządzaniu posłużono się analizą statystyczną zebranych danych sprawozdawczych. W artykule przedstawiono istotę podatków ekologicznych i ich definicje oraz omówiono szczegółowo reguły obowiązywania podatku od wydobycia niektórych kopalin. Przedstawiono wielkości wpływów budżetowych pochodzących z tego podatku w okresie od jego wprowadzenia do roku 2015 oraz dokonano analizy porównawczej w tym zakresie z całością podatków ekologicznych występujących w Polsce. Zaprezentowano także działania lobbystyczne idące w kierunku ograniczenia tego podatku.

Słowa kluczowe: podatek ekologiczny, wydobycie miedzi, wpływy budżetowe, KGHM Polska Miedź SA.

Summary: The article describes the tax on certain minerals extraction, which was implemented in April 2012. The main objective of this article was the assessment of receipts coming from this tax in the years 2012-2015 compared to other environmental taxes. The assessment was made with the use of statistical analysis of collected reporting data. The article presents the essence of environmental taxes, their definitions and describes in detail the rules of taxation on certain minerals extraction. The article shows the volume of the budget revenue coming from this tax since its introduction until 2015 as well as comparative analysis of the same against all environmental taxes existing in Poland. It also presents lobbying activities aimed at reducing this tax.

Keywords: environmental tax, mining of copper, budget revenues, KGHM Polska Miedź S.A.

* Publikacja została sfinansowana ze środków przyznanych Wydziałowi Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego.

1. Wstęp

Podatki ekologiczne stanowią jedno z ważnych ekonomicznych instrumentów polityki ekologicznej państwa. Pełnią one, obok istotnej funkcji dochodotwórczej, także funkcję stymulacyjną – redukcja zanieczyszczeń, ograniczenie zużycia zasobów naturalnych i szkodliwych dla środowiska produktów. W większości najwyżej rozwiniętych gospodarczo krajów świata występuje znaczna liczba zróżnicowanych rodzajów podatków ekologicznych. Natomiast w Polsce jest ich niewiele, jakkolwiek środki z nich pochodzące wielokrotnie przewyższają środki z dominujących wyraźnie w ujęciu ilościowym opłat ekologicznych. W roku 2012 został wprowadzony nowy podatek ekologiczny – od wydobycia niektórych kopalin, nazywany potocznie „podatkiem miedziowym”. Opodatkowaniem tym objęte jest przede wszystkim miedź, a także srebro.

Głównym celem artykułu jest ocena kształtowania się wielkości wpływów pochodzących z podatku od wydobycia niektórych kopalin w okresie 2012-2015 na tle innych podatków ekologicznych obowiązujących w Polsce. Przy jej sporządzaniu posłużono się analizą statystyczną zebranych danych sprawozdawczych. Prezentacja omawianego podatku obejmuje: intencje jego wprowadzenia, konstrukcję naliczania, jak też propozycje jego ograniczania czy wręcz likwidacji.

Artykuł składa się, poza wstępem, z pięciu części. W kolejnych jego częściach przedstawiono: istotę podatków ekologicznych, szczegółowe zasady obowiązywania podatku od niektórych kopalin, analizę wpływów z tego podatku w latach 2012-2015 na tle wpływów z innych podatków ekologicznych, działania podejmowane w kierunku jego ograniczenia. W zakończeniu ujęto główne konkluzje.

2. Istota podatków ekologicznych

Za podatek ekologiczny uważa się na ogół takie obciążenie finansowe, mające cechy podatku jako takiego, które jest powiązane ze środowiskiem. Podatki ekologiczne to instrumenty ekonomiczne w ochronie środowiska, które nakładane są na emisję środowiskowo szkodliwych substancji lub za używanie obciążających środowisko dóbr [Fiedor 2002, s. 294]. Według innej definicji podatki ekologiczne to swoiste ceny, jakie płaci się za zanieczyszczanie środowiska [Głuchowski 2002, s. 12]. W innym ujęciu za podatek ekologiczny uważa się obciążenie finansowe, kierowane na ogół do budżetu centralnego, nakładane przez władze publiczne bez kontrświadczania, przy czym przedmiotem opodatkowania jest zjawisko czy działanie (np. emisja gazów do powietrza, korzystanie z zasobów naturalnych) lub rzecz (np. torba plastikowa) oddziałujące w sposób negatywny na środowisko [Małecki 2012, s. 29]. Warto dodać, że środki pochodzące z podatków ekologicznych przekazywane są do budżetu centralnego (bądź lokalnego), a ich przeznaczenie może nie mieć żadnego związku z ochroną środowiska.

Przedmiotem opodatkowania podatkiem ekologicznym są: zanieczyszczenie środowiska, korzystanie z zasobów naturalnych oraz produkty szkodliwe dla środowiska.

Podatki ekologiczne pełnią w znacznym stopniu funkcję fiskalną (dochodotwórczą), ale – w przeciwieństwie do pozostałych podatków – także w dużej mierze funkcję bodźcową (stymulacyjną). Z funkcji tej wynikają ich specyficzne cele, spośród których za główny należy uznać nakłonienie zanieczyszczających do redukcji emisji zanieczyszczeń oraz ograniczenie zużycia szkodliwych dla środowiska produktów i zasobów naturalnych wykorzystywanych przy produkcji.

Według najnowszych interpretacji instytucji międzynarodowych (m.in. Eurostat, OECD) przyjmuje się tylko jedną kategorię, a co za tym idzie – jedną nazwę w odniesieniu do wszelkich obciążeń finansowych mających związek ze środowiskiem. Dotyczy to zatem nie tylko podatków ekologicznych, ale także innych obciążeń tego typu, a więc głównie opłat ekologicznych. W istocie rzeczy chodzi o szeroko rozumiane podatki i opłaty mające związek ze środowiskiem, które nazywane są teraz jednolicie „podatkami związanymi ze środowiskiem” (*environmentally related taxes*).

Zgodnie z taką interpretacją za podatek związany ze środowiskiem uważa się taki podatek, dla którego bazą opodatkowania jest jednostka fizyczna (lub substytut jednostki fizycznej) „czegoś”, co ma udowodniony, specyficzny, negatywny wpływ na środowisko [*Environmental taxes...* 2013, s. 9]. Za „coś”, wyrażone w jednostce fizycznej, co ma negatywny wpływ na środowisko, uznaje się zjawisko, działanie lub rzecz, które oddziałuje w sposób negatywny na środowisko. Taka definicja podatku związanego ze środowiskiem uważana jest za obowiązującą kraje członkowskie Unii Europejskiej w zakresie obowiązków sprawozdawczych na potrzeby Eurostatu.

Na ogół do podatków ekologicznych występujących w Polsce zalicza się akcyzę na szkodliwe dla środowiska produkty konsumpcyjne, podatek od środków transportowych oraz podatek rolny i podatek leśny. Szkodliwe dla środowiska produkty objęte akcyzą to: różne rodzaju paliwa (m.in. benzyna, olej, gaz, węgiel), energia elektryczna i samochody osobowe.

3. Zasady obowiązywania podatku od wydobycia niektórych kopalin

Podatek od wydobycia niektórych kopalin został wprowadzony na mocy stosownej ustawy [Ustawa z 2 marca 2012] i obowiązuje od 18 kwietnia 2012 r. Przedmiotem opodatkowania tym podatkiem jest wydobycie miedzi i srebra. Jednakże na mocy przyjętej w roku 2014 ustawy o specjalnym podatku węglowodorowym [Ustawa z 25 lipca 2014] wprowadzono zmiany do ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin, czego konsekwencją jest objęcie opodatkowaniem także wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego, co nastąpi dopiero, począwszy od początku 2016 r. Intencją wprowadzenia omawianego w artykule podatku opisuje uzasadnienie do rządowego projektu ustawy w tym zakresie. W myśl tego uzasadnienia terytorium Polski jest bogate w kopaliny, szczególnie w rudy zawierające miedź i srebro. Poza tym doświadczenia innych państw posiadających bogactwa naturalne uzasadniają prawo państwa do korzystania z ich wydobycia, państwo jest bowiem ich naturalnym właścicielem.

Opodatkowanie przez państwo zysków z wydobycia bogactw naturalnych ma też tradycje historyczne w Polsce, a obecny system prawny nie zapewnia państwu sprawiedliwego udziału w wydobyciu bogactw naturalnych [Rządowy projekt...].

Przedmiotem opodatkowania podatkiem od wydobycia niektórych kopalin jest wydobycie miedzi i srebra oraz od 2016 r. także ropy naftowej i gazu ziemnego¹. Podatnikami tego podatku są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które dokonują, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, wydobycia wymienionych kopalin. Wpływy z tytułu podatku od wydobycia niektórych kopalin stanowią w całości dochód budżetu państwa.

W odniesieniu do miedzi i srebra podstawę opodatkowania podatkiem stanowi ilość tych metali zawarta w wyprodukowanym koncentracie, przy czym w przypadku gdy podatnik nie produkuje koncentratu z wydobytego urobku rudy miedzi, to podstawę opodatkowania stanowi ilość miedzi oraz srebra zawarta w urobku rudy miedzi. Natomiast w odniesieniu do ropy naftowej i gazu ziemnego podstawę opodatkowania stanowi wartość wydobytego gazu ziemnego lub wydobytej ropy naftowej.

Stawki podatku dla miedzi i srebra odniesione są do jednostek masy, przy czym w przypadku miedzi jest to tona, a w przypadku srebra – kilogram. Wysokość podatku od wydobycia miedzi za dany miesiąc oblicza się, mnożąc ilość miedzi (wyrażoną w tonach) przez odpowiednią stawkę podatku. W sposób analogiczny oblicza się wysokość podatku od wydobycia srebra – mnożąc ilość srebra (wyrażoną w kilogramach) przez stawkę podatku. Stawki podatku są uzależnione od aktualnej ceny danego metalu. I tak, jeżeli średnia cena miedzi przekracza 15 000 zł za tonę, stawkę podatku za tonę wydobytej miedzi oblicza się według następującego wzoru:

$$\text{stawka podatku} = 0,033 \times \text{średnia cena miedzi} + (0,001 \times \text{średnia cena miedzi}).$$

Jeżeli natomiast średnia cena miedzi nie przekracza 15 000 zł za tonę, to wówczas stawkę podatku oblicza się następująco:

$$\text{stawka podatku} = (\text{średnia cena miedzi} - 12\,000 \text{ zł}) \times 0,44.$$

Określone są przy tym maksymalna i minimalna stawka podatku od wydobycia miedzi. Wynoszą one odpowiednio 16 000 zł za tonę oraz 0,5% średniej ceny.

W podobny sposób obliczane są stawki podatku od wydobycia srebra. I tak, jeżeli średnia cena srebra przekracza 1200 zł za kilogram, to wówczas stawkę podatku za kilogram wydobytego srebra oblicza się według następującego wzoru:

$$\text{stawka podatku} = 0,125 \times \text{średnia cena srebra} + (0,001 \times \text{średnia cena srebra}).$$

Gdy natomiast średnia cena srebra nie przekracza 1200 zł za kilogram, to wtedy stawka podatku obliczana jest następująco:

$$\text{stawka podatku} = (\text{średnia cena srebra} - 1000 \text{ zł}) \times 0,75.$$

¹ Warto w tym miejscu dodać, że rudy miedzi objęte są od wielu lat opłatą (nie – podatkiem) eksploatacyjną i koncesyjną na mocy ustawy Prawo geologiczne i górnicze [Ustawa z 9 czerwca 2011].

W przypadku srebra maksymalna stawka podatku to 2100 zł za kilogram, a minimalna – 0,5% jego średniej ceny.

Stawki podatku obliczane są w oparciu o stosowne, wydawane co miesiąc obwieszczenie ministra finansów, w którym ogłasza się średnią cenę tony miedzi oraz średnią cenę kilograma srebra na podstawie średniej arytmetycznej dziennych notowań miedzi na London Metal Exchange (LME) i średniej arytmetycznej dziennych notowań srebra na London Bullion Market Association (LBMA). Stawki podatku wyrażone są w złotych na podstawie średniej arytmetycznej średnich kursów dolara amerykańskiego do złotego ogłoszonych przez Narodowy Bank Polski.

Wielkość podatku w zakresie miedzi i srebra jest obliczana w sposób samodzielny przez podatnika na podstawie dokonywanych przez niego pomiarów dotyczących ilości urobku rudy miedzi (w przypadku nieprodukowania koncentratu) bądź pomiarów ilości wyprodukowanego koncentratu (w przypadku jego produkowania). Podatnik jest zobowiązany do wpłacania należnego podatku na rachunek właściwej izby celnej za miesięczne okresy rozliczeniowe.

Obowiązek podatkowy w zakresie wydobywania miedzi oraz srebra powstaje w dniu wyprodukowania koncentratu z wydobytego przez podatnika urobku rudy miedzi, a w przypadku gdy podatnik nie produkuje koncentratu z wydobytego urobku rudy miedzi – w dniu wydobywania tego urobku. W zakresie wydobywania gazu ziemnego lub ropy naftowej obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wprowadzenia gazu ziemnego lub ropy naftowej do sieci przesyłowej lub bezpośrednio do sieci dystrybucyjnej albo z chwilą załadunku gazu ziemnego lub ropy naftowej na inny środek transportu.

Praktycznie jedynym podatnikiem podatku od wydobywania niektórych kopaliny jest KGHM Polska Miedź SA. W tym kontekście warto przypomnieć, że w dniu prezentacji w sejmie rządowego projektu wprowadzenia tego podatku nastąpił gwałtowny znaczny spadek notowań giełdowych akcji wymienionego przedsiębiorstwa.

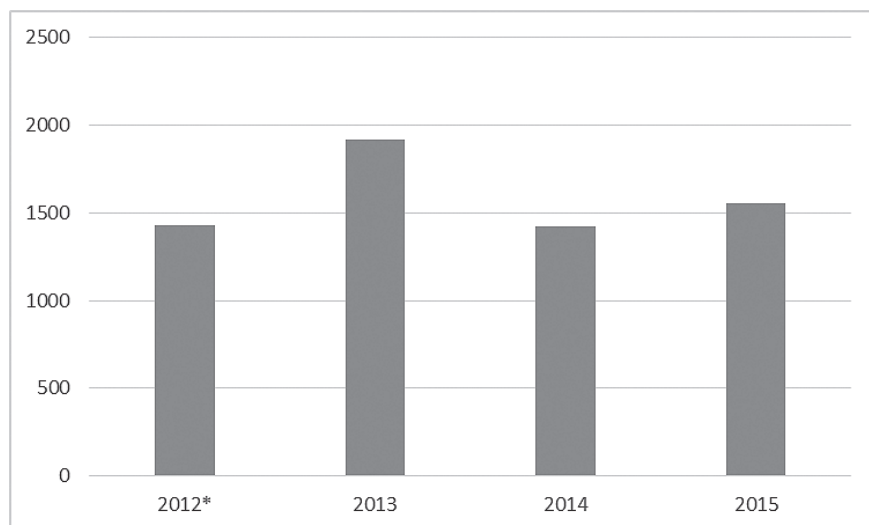
4. Wpływy z tytułu podatku od wydobywania niektórych kopaliny w latach 2012-2015 na tle wpływów z innych podatków ekologicznych

Do budżetu państwa z tytułu omawianego w niniejszym artykule podatku od wydobywania niektórych kopaliny wpłynęło od momentu jego wprowadzenia do końca 2015 r. łącznie 6321 mln zł. Średnioroczne wpływy podatkowe w trzech latach 2013, 2014 i 2015 wynosiły 1361 mln zł². W poszczególnych latach okresu 2012-2015 wielkości wpływów z tytułu podatku od wydobywania niektórych kopaliny wynosiły:

- w 2012 r. 1427 mln zł,
- w 2013 r. 1916 mln zł,
- w 2014 r. 1425 mln zł,
- w 2015 r. 1553 mln zł.

² Wielkość dla roku 2012 została świadomie pominięta, gdyż w roku tym podatek jest naliczany dopiero od kwietnia.

W formie graficznej zaprezentowano to na rysunku 1. Z zastrzeżeniem o krótkim okresie przyjętym do analizy można wnioskować, że trend jest malejący – pomijając z oczywistych względów rok 2012, gdyż podatek od wydobycia niektórych kopalin był naliczany dopiero od kwietnia. W 2013 r. wpływy były wyraźnie wyższe niż w kolejnych dwu latach, gdy kształtowały się na zbliżonym poziomie. Pomiedzy rokiem 2013 a 2015 nastąpił spadek wpływów z podatku od wydobycia niektórych kopalin o ok. 19%.

* Podatek pobierany jest od kwietnia.

Rys. 1. Wielkość wpływów z tytułu podatku od wydobycia niektórych kopalin w latach 2012-2015 w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Ministerstwie Finansów.

Tabela 1. Wielkości wpływów z tytułu podatków ekologicznych w Polsce w latach 2012-2015 w mln zł

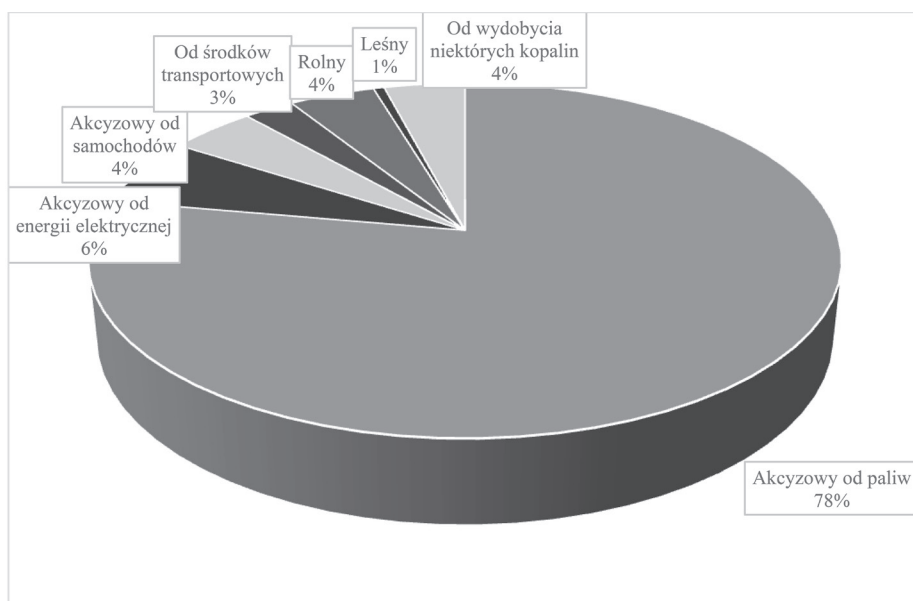
Rodzaj podatku	2012	2013	2014	2015 ^{a)}
Akcyzowy od paliw	27 486	27 364	28 963	29 546
Akcyzowy od energii elektrycznej	2 349	2 422	2 325	2 372
Akcyzowy od samochodów	1 301	1 413	1 642	1 675
Od środków transportowych	917	941	974	971
Rolny	1 546	1 665	1 654	1 650
Leśny	227	228	209	208
Od wydobycia niektórych kopalin	1 427 ^{b)}	1 916	1 425	1 553
Łącznie	35 253	35 949	37 192	37 975

^{a)} wielkości doszacowane, z wyjątkiem pozycji – od wydobycia niektórych kopalin

^{b)} podatek pobierany jest od kwietnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Rocznik 2014, 2015; Leśnictwo 2013, 2014, 2015; Biuletyn 2015] oraz danych uzyskanych w Ministerstwie Finansów.

Podatek od wydobycia niektórych kopalin należy niewątpliwie uznać za podatek ekologiczny. Jak wspomniano w punkcie drugim artykułu, za obowiązujące w Polsce podatki ekologiczne uważane są ponadto: podatek akcyzowy – od paliw, energii elektrycznej i samochodów, podatek od środków transportowych, podatek rolny i podatek leśny. W tabeli 1 pokazano zestawienie obrazujące wysokości wpływów z tytułu podatków ekologicznych obowiązujących w Polsce w okresie 2012-2015. Przeanalizowano, jak na tym tle kształtują się wielkości wpływów z tytułu podatku od wydobycia niektórych kopalin.

Rys. 2. Struktura wielkości wpływów z tytułu podatków ekologicznych w Polsce w roku 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tabeli 1.

Z tytułu wszystkich wymienionych podatków ekologicznych w latach 2012-2015 wpłynęło do budżetu łącznie 146 369 mln zł. Średniorocznie daje to kwotę 36 592 mln zł. Na rysunku 2 pokazano strukturę wielkości wpływów z tytułu wszystkich podatków ekologicznych w roku 2015, czyli tym, dla którego dostępne są najaktualniejsze dane. W poprzednich badanych latach struktura ta jest podobna. Jak widać, w sposób bardzo wyraźny dominuje w tym zakresie podatek akcyzowy, a w szczególności akcyza od paliw. W analizowanych latach udział wpływów z podatku akcyzowego od paliw w całości wpływów z podatków ekologicznych wynosił niecałe 80%. Udział pozostałych podatków był niewielki, z czego największy – podatku akcyzowego od energii elektrycznej (ok. 7% całości). Na tym tle wpływy pochodzące z podatku od wydobycia niektórych kopalin stanowią niewielki odsetek. I tak, udziały wpływów z tego podatku wynosiły:

- w 2012 r. 4,0%,
- w 2013 r. 5,3%,
- w 2014 r. 3,8%,
- w 2015 r. 4,1%.

Przy tym, jak już nadmieniano, wpływy te w 2012 r. są nieporównywalne, gdyż podatek pobierany był dopiero od kwietnia.

5. Działania w zakresie ograniczenia podatku od wydobycia niektórych kopalin i propozycje zmian legislacyjnych

Od początku obowiązywania podatku od wydobycia niektórych kopalin były podejmowane liczne działania w kierunku ograniczenia czy nawet likwidacji tego podatku. Szczególną aktywność w tym zakresie, co zrozumiałe, wykazywały grupy lobbystyczne powiązane z KGHM Polska Miedź SA. W trakcie kampanii wyborczej politycy partii obecnie rządzącej wielokrotnie zapowiadali, po dojściu do władzy, szybką likwidację podatku od wydobycia niektórych kopalin³. Jak dotąd rząd polski nie podjął jednak żadnych konkretnych działań w kierunku likwidacji podatku. Ministerstwo Finansów oraz Ministerstwo Skarbu Państwa w luźnych zapowiedziach informowało jedynie czy to o planach obniżenia tego podatku o jedną trzecią, czy to o zmianie jego formuły, począwszy od roku 2017.

Natomiast w roku 2015 oraz w 2016 powstały dwie inicjatywy poselskie idące w kierunku modyfikacji istniejących rozwiązań prawnych w tym zakresie. Pierwsza z nich zakładała obniżenie łącznego podatku od miedzi i srebra o ok. 40% [Poselski projekt ustawy... druk 3474]. Wnioskodawcy argumentowali, że funkcjonowanie od 3 lat podatku spowodowało istotne ograniczenie konkurencyjności i możliwości rozwojowych KGHM Polska Miedź SA. A przejawiało się to m.in.: bardzo znacznym spadkiem rentowności bieżącej działalności całej firmy oraz niektórych z należących do niej kopalń, wycofaniem się z projektu inwestycyjnego w okolicach Bolesławca oraz lawinowym zadłużaniem. Druga inicjatywa proponowała zawieszenie poboru podatku na okres ok. 2 lat, tj. od 1 kwietnia 2016 do 31 grudnia 2017 r., uznając, że jest to właściwy czas, aby przeanalizować formułę naliczania podatku i wprowadzić zmiany, które pozwolą bezpiecznie funkcjonować i rozwijać się spółce [Poselski projekt ustawy... druk 301].

Należy dodać, że w analizowanych okresie ceny miedzi na rynkach światowych wykazywały wyraźny i znaczny trend spadkowy. Od 18 kwietnia 2012 do końca 2015 r. cena miedzi na giełdzie metali w Londynie obniżyła się z poziomu 8225 do 4735 USD, tj. o ok. 42% (dane na podstawie [http://www.money.pl/u/data_window/?smb=copper&isin=&ht=1&refresh=on&refresh_time=50000&send=Zmie%F1]). Niewątpliwie stanowi to istotny argument za rozważeniem modyfikacji podatku od wydobycia niektórych kopalin.

³ Zapowiadała to także kandydatka na premiera B. Szydło na wiecu w Lubinie w październiku 2015 r., co spowodowało wzrost notowań giełdowych akcji KGHM Polska Miedź SA.

6. Zakończenie

Podatek od wydobycia niektórych kopalin (tzw. podatek miedziowy) jest jednym z nielicznych, w porównaniu z wysoko rozwiniętymi krajami, podatków ekologicznych, które obowiązują w Polsce. Przedmiotem opodatkowania jest wydobycie miedzi i srebra. Podatek ten został wprowadzony w kwietniu 2012 r., a praktycznie jedynym jego podatnikiem jest KGHM Polska Miedź SA. Wpływy do budżetu państwa z tytułu podatku od wydobycia niektórych kopalin wyniosły od momentu jego wprowadzenia do końca 2015 r. łącznie 6321 mln zł, co w okresie 2013-2015 stanowi średniorocznie 1361 mln zł. W porównaniu z całością wpływów pochodzących z wszystkich podatków ekologicznych obowiązujących w Polsce jest to ok. 4%. Z uwagi na wyraźny i znaczny trend spadkowy w zakresie cen miedzi i srebra na rynku, co wpływa negatywnie na kondycję finansową KGHM Polska Miedź SA, podejmowane są liczne działania w kierunku jego obniżenia.

Literatura

- Biuletyn Statystyczny Służby Celnej I-IV kwartał 2014, Ministerstwo Finansów, Warszawa, marzec 2015.
- Environmental taxes. A statistical guide*, 2013, Edition 2013, Eurostat/European Union.
- Fiedor B., 2002, *Oplaty ekologiczne*, [w:] Fiedor B. (red.), Czaja S., Graczyk A., Jakubczyk Z., *Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Głuchowski J., 2002, *Podatki ekologiczne*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa.
- Leśnictwo 2013, Warszawa, GUS.
- Leśnictwo 2014, Warszawa, GUS.
- Leśnictwo 2015, Warszawa, GUS.
- Małecki P.P., 2012 *System opłat i podatków ekologicznych w Polsce na tle rozwiązań w krajach OECD*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
- Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin (druk nr 3474), <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/721517D9DC35D768C1257E60002C0EF7/%24File/3474.pdf> (19.6.2016).
- Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin (druk nr 301), <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/AB5CE54A33426EFEC1257F71002A6D51/%24File/301.pdf> (19.6.2016).
- Rocznik Statystyczny RP 2014, Warszawa, GUS.
- Rocznik Statystyczny RP 2015, Warszawa, GUS.
- Rządowy projekt ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin (druk nr 144), <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/4CF0BD2A47EA2687C125798E003F4D1A/%24File/144.pdf> (19.06.2016)
- Ustawa z 2 marca 2012 o podatku od wydobycia niektórych kopalin, Dz.U. 2012, poz. 362 ze zm.
- Ustawa z 25 lipca 2014 o specjalnym podatku węglowodorowym, Dz.U. 2014, poz. 1215 ze zm.
- Ustawa z 9 czerwca 2011 Prawo geologiczne i górnicze, Dz.U. 2011, poz. 981 ze zm.

Źródła internetowe

- http://www.money.pl/u/data_window/?smb=copper&isin=&ht=1&refresh=on&refresh_time=50000&send=Zmie%F1 (16.6.2016).
- www.sejm.gov.pl.